

” Hon var unik, en av de bästa textförfattare vi haft i Sverige. Hon skrev om vanliga kvinnor och vardagliga situationer i en tid då det inte var så vanligt.

Det sa författaren Alexandra Sundqvist i en intervju i Sonic i våras om Barbro Hörberg, sångerskan hon porträtterar i en ny biografi. I veckan stod det klart att Hörberg hyllas med en specialkonserter på Storsjöyrån i Östersund, den 28-29 juli. Medverkar gör Frida Hyvönen, Mattias Alkberg, Sarah Riedel, Linnea Olsson, Isak Klasson och Sibille Attar.

Det är vid första anblick en dyster överblick Arne Müller ger i sin bok – men samtidigt en bild som lämnar läsaren med en fördjupad kunskap, som skapar öppningar för att en helt annan utveckling faktiskt är fullt möjlig. Det skriver VK:s Erik Persson som läst nya boken *Stockholm, städerna och resten*. FOTO: HASSE HOLMBERG

Klyftorna och marknadens logik

BÖCKER

Arne Müller
Stockholm, städerna och resten
Ord & Visor

SAMHÄLLE. Det sägs allt oftare att Sverige är ett kluvet land. Och då är det inte bara de växande ekonomiska klyftorna som åsyftas. Likväl handlar samtalen om de geografiska skillnaderna.

Att denna utgångspunkt blivit mer frekvent återkommande beror nog delvis på Donald Trumps framgång i det amerikanska presidentvalet. Av Washingtoneliten bortglömda väljargrupper i avfolkningsregioner och nedmonterade industristäder har tillskrivits en viktig roll i valanalyserna, vilket sånt vågor i politiken långt bortom landets gränser.

Samtidigt har något anknytande stått och småkokat även här i Sverige. Protester mot centralisering av resurser och avvecklad service är vi sedan årtionden ganska vana vid.

Men på senare år har motståndet framträtt förvånansvärt explosivt och ihärdigt. Något som för stunden gör sig påmint i exempelvis kampen för sjukhuset i Sollefteå. Upprepade demonstrationer har samlat tio-

tusentals, och en ockupation av sjukhusfoajén har till dags dato pågått i över hundra dagar.

Också i medierna har allt detta varit påtagligt mer närvarande på sistone, genom otaliga skildringar av tillvaron i landet bortom huvudstaden.

För den som vill leta sig vidare från bilden av hur sakernas tillstånd ser ut, till frågan om varför, har det emellertid varit skralare på svar.

Fortfarande dominerar en berättelse av alltings geografiska centralisering som orsakat av närmast en naturlag. Som ett resultat av att människor är sociala varelser, och därför tenderar att röra sig dit andra människor är. En tämligen kraftig reduktion av vår arts egentligen mångfacetterade behov och begär, kan man tycka.

En som haft svårt att köpa den förenklingen är umebon **Arne Müller**, till vardags journalist på SVT:s Västerbottensnytt.

De senaste åren har han i två böcker, *Smutsiga miljarder* (2013) och *Norrlandsparadox* (2015), tecknat initierade granskningar av råvaruindustrin och dess roll för de platser där resurserna återfinns.

Nu har han alltså, med nyutkomna **Stockholm, städerna och resten**, också tagit sig an den specifika frågan om vad som egentligen driver en till synes accelererande ojämna geografisk utveckling.

Tillvägagångssättet är ett gediget journalistiskt nystan-

Umeåjournalisten Arne Müller undersöker i sin nya bok vad som driver en till synes accelererande ojämna geografisk utveckling mellan stad och landsbygd.

FOTO: PER LANDFORS

” Fortfarande dominerar en berättelse av alltings geografiska centralisering som orsakat av närmast en naturlag. En tämligen kraftig reduktion av vår arts mångfacetterade behov.

de som, snarare än tesdrivet, känns uppfriskande ärligt undrande inför de svar som längs vägens gång träder fram.

Enligt Müller är det, snarare än en naturlig produkt av människors behov, i grund och botten istället en marknadslogik vi har att göra med. En utveckling som drivs av att det för enskilda företag finns ekonomiska fördelar i att befolkning och andra resurser är platsmässigt koncentrerade.

Och som visas – i läsningar av profilerade teoretiker, i intervjuer med aktivister i glesbygdsvård, i en närstudie av en särskilt hårt ansatt kommun; Sorsele; liksom i analyser kring levnadsvillkor och annalkande klimatkris – finns det starka skäl att ifrågasätta huruvida marknadens logik är samstämmig med det vi vanligtvis betecknar ”samhällsintresse”.

Denna frågeställning har också, tidvis, återspeglats i rikspolitiken där det sena 1960- och tidiga 1970-talets folkrörelser drev fram regionalpolitiska ambitioner som under ett årtionde faktiskt hade effekt i att dämpa vidgningen av de geografiska klyftorna. Där, förklarar Müller, var den enskilt starkaste faktorn expansions-takten i offentlig sektor, och arbetstillfällenas spridning över landet.

Efter den parantesen, och i synnerhet sedan den inhemska krisen i början på 1990-ta-

let, befästes emellertid den väg vi idag befinner oss längst. Den regionala fördelningspolitik som i någon mån prövats ersattes istället med en regional tillväxtpolitik. Idén att platser (städer, regioner) var för sig ska uppbära tillväxt genom att konkurrera med varandra om investeringar, inflyttare, turister och så vidare.

Omställningen från en statlig omfördelningspolitik till en tillväxtunderstödjande politik har vad gäller geografiska förhållanden, precis som i bredare samhällelig bemärkelse, inneburit kraftigt ökade klyftor.

Den har försatt oss i en verklighet som speglas redan i titeln. En situation där Stockholm drar ifrån i kraftig tillväxt. Samtidigt står ett antal andra städer av varierande storlek och balanserar på kanten mellan framgång och stagnation. Och slutligen finns allt större geografiska ytor som närmast obönhörligt rör sig mot försvinnande, om de inte är borta redan idag.

Det är måhända vid första anblick en dyster överblick. Samtidigt är det en bild som, genom hur den påvisar orsaken i system, strukturer och politik, lämnar läsaren med en fördjupad kunskap som skapar öppningar för att en helt annan utveckling faktiskt är fullt möjlig. Och motstånd gör, otvivelaktigt, skillnad.

ERIK PERSSON